

עורך הדין

היכל הצדק בבניין משרדים

בתי משפט רבים פועלים במבנים קטנים וצפופים. אפילו מבני הפאר שנבנו בשנים האחרונות כבר סובלים מטענות של אי התאמה למציאות המשתנה. הפיתרון? הקמה של בנייני משרדים אשר ישלבו בתי משפט ומשרדים משפטיים ויאפשרו גמישות בהתאם לצרכים

אברהם טננבוים

ד"ר אברהם טננבוים,
שופט בית משפט
השלום בירושלים

לנסות לפתור את הבעיות נעשים תיקונים, שיפוצים וטלאים שאינם תמיד מתאימים.

איך ניתן להסביר את העובדה שמצד אחד יש צורך עצום בבנייה חדשה, ומצד שני כל מה שנבנה הופך מהר מדי ללא מתאים וללא רלוונטי?

תכנון בתנאי אי ודאות. יהיו כמובן כאלה שיטענו שמדובר בתכנון לקוי. לשיטתם, האשמים הם אלה שתכננו את המבנים ולא ראו נכונה את הנולד ואת הצרכים. הם הם האחראים,

משום שבנו בנייה לא נכונה. אשמים קל למצוא. הנהלת בתי המשפט, משרד האוצר, המהנדסים שתכננו, הנשיאים שאינם מבינים בבנייה והתערבו, ורבים אחרים.

אולם אשמה זו לדעתנו איננה נכונה. המציאות היא שכמעט בלתי אפשרי לתכנן מראש מה יהיו צורכי המערכת, ולכמה שטח ו/או משאבים יזדקק בית משפט מסוים בעוד X שנים. מי למשל פילל לפני

כל מי שמגיע לבתי המשפט בישראל נתקל מיידית בשתי בעיות בולטות. האחת, בתי משפט רבים שוכנים במבנה קטן וצפוף להחריד, עד כדי פגיעה משמעותית באיכות העבודה. חסרים אולמות לשוֹפטים, שופטים מתחלקים בלשכות (אם ניתן לקרוא לחדרונים הללו לשכות), תנאי העבודה מתחת למינימליים. וזאת בלא לדבר על מקום לעוזרים משפטיים ו/או למתמחים. מובן שגם המזכירות והפ-

קידים האחרים אינם מלקקים דבש, ולעיתים צריכים להסתפק בשבכים הקרויים משום מה משרדים.

הבעיה השנייה קשורה לראשונה: גם בתי המשפט שנבנו בשנים האחרונות סובלים מצרות ומתקלות דומות. נבנו היכלי פאר בבאר שבע, חיפה ונצרת, וכבר עתה, מספר שנים מועט לאחר בנייתם, חסר מקום וישנן טענות רבות על אי התאמת המבנה לצרכים. וכרגיל במחוזותינו, כדי

**אכן, ישנו הדר וכבוד במבנה
מפואר של בית משפט
המיועד אך ורק לבית משפט.
אבל צריך לזכור שהמבנה
איננו חזות הכל, וכבודה
של המערכת יבוא בראש
ובראשונה מעזרתה לציבור,
תקינותה, יעילותה, ולא
מצורתה החיצונית**

משתמש בארבע קומות, יוכל לעתיד לבוא ולהשיג תמש בכל אותן 11 קומות. וכך מכינים "מלאי" של שטח, פי שניים או שלושה מבית המשפט הנוכחי, וזאת ללא כל הוצאות כלל.

לפיתרון זה ישנם עוד יתרונות. במשרדים הנוספים ישבו מן הסתם רבים הקשורים למקצוע המשפטיים: עורכי דין, פרקליטויות, משטרה, וגופים אחרים שעדיין ניינם קרוב לבית המשפט. חשבון פשוט יראה שניתן למלא בניינים אלה על נקלה. מספר השופטים בירושלים, כולל בתי המשפט השלום והמחוזי, בתי הדין לעבודה ובתי הדין הרבניים, לא עובר את ה-100, אך מספר עורכי הדין קרוב ל-1,500; רבים מהם יעדיפו לשכור משרד ב"קריית המשפט" עצמה.

אין ספק שריכוז זה יחסוך הוצאות וטורח לא רק מבתי המשפט אלא גם מעורכי הדין, שהגעתם לבית המשפט תהיה קלה ומהירה. לא נשמע יותר על בעיות חניה, פקקים, ושאר תירוצים.

השתמשנו בדוגמת בניין המשרדים, אך ברור שאין אנו חייבים לבנות דווקא בניין אחד גדול. ניתן לחשוב על כמה בניינים המחוברים ביניהם בדרך זו או אחרת, על מבנים מקושרים במסדרונות ובכל דרך שהיא, אך כולם בנויים על אותו עיקרון: מבנה שבבסיסו בית המשפט, שיכול עקרונית להתרחב פי כמה מגודלו הנוכחי.

יהיו כאלה שיטענו שהבעיה תעבור מפתחי בתי המשפט למוסדות אחרים. קרי, אילו משרדים ירצו למקם את עצמם "במעגל הראשון" הקרוב לבתי המשפט, שיכול להיות מפונה בהתראה של שנים ספורות? לכך אין לדאוג משלוש סיבות. ראשית, טבע הדברים הוא שבניגוד לבתי המשפט, הרי משרדים ועסקים רגילים נעים ממקום למקום, ונפתחים ונסגרים בקצב מהיר בהרבה מבתי המשפט. בית המשפט פט בירושלים יושב במקומו עוד לפני קום המדינה, בעוד שמשרדי עורכי דין עוברים ממקום למקום, וכך הדבר ברוב בתי המשפט. שנית, סביר להניח שסיכון זה יתבטא בדרך זו או אחרת בדמי השכירות. ושלישית, וחשוב מכל, בתי המשפט הם עיקר דאגתנו.

ומה על הכבוד וההדר? אכן, ישנם הדר וכבוד במבנה מפואר של בית משפט המיועד אך ורק לבית משפט. אבל צריך לזכור שהמבנה איננו חזות הכל, וכבודה של המערכת יבוא בראש ובראשונה מעזרתה לציבור, תקינותה, יעילותה, ולא מצורתה החיצונית.

עשור שנים שלכל שופט/ת יהיה עוזר/ת משפטי/ת? ומכיוון שאיש לא סבר שיהיו עוזרים משפטיים, לא היה טעם ויכולת לתכנן להם מרחב עבודה. אפילו קלדניות אינן נמצאות בבתי המשפט שנים רבות, ובוודאי לא חזו אותן לפני עשורים. ראשי המערכת טוענים מפעם לפעם בבמות שונות כי יש צורך בהוספה של 200-300 שופטים. אם, למשל, ישתפר פלאים מצבה הכלכלי של ישראל ויקרה נס והללו יתווספו, היכן ישבו שופטים/ות אלה?

נרשה לדמיון להפליג. נניח למשל שחידושים טכנולוגיים יתמכו בדיונים וירטואליים, מסכי פלזמה יחליפו את האולמות, ומיקרופונים ומצלמות ייתרו חובת נוכחות – כיצד ישפיע הדבר על המבנים? האם נצטרך יותר או פחות מקום? או מבנים מסוג שונה? בכלל קשה לנבא התפתחויות מעין אלה, ובוודאי שאי אפשר לנבא כיום את המבנים שיזדקקו להם בעתיד. לא את גודלם, לא את נפחם, לא את סוגם, ולא את מערכות העזר שיידרשו להם.

גם תכנון אידיאלי יוגבל במגבלות תקציביות.

אלא שאין זו רק בעיה של אי היכולת לתכנן מראש. אפילו אם נניח שבאורך פלא נדע שבעתיד נצטרך בבית משפט מסוים בעוד חמש שנים 20 אולמות ו-30 לשכות, איך נשתמש בידע זה? האם יהיה ניתן לבנות אולמות ולשכות אלה ולהותירם ריקים במשך כמה שנים? מי יתחזקם ועל חשבון מי?

במצב הנוכחי יש צורך מייד ודחוף במבנים ובשטחים, ולכן כל תקציב קיים יופנה לבנייה. אין אפוא שרות תקציבית והגיונית לתכנן שטחים ולהותירם ריקים לעתיד לבוא. תכנון כזה יהיה בזבוז שאין אנו יכולים להרשות לעצמנו.

הפיתרון: בנייה מודולרית של מבנים שאינם רק

של בתי המשפט. נוכח המצב שתואר בקצרה, הרי הפיתרון הוא בבנייה שתאפשר הרחבה גדולה של בתי המשפט מבלי להתחייב כעת על הגודל הדרוש. הכיצד? נניח כי במקום לבנות בית משפט ייחודי די כמקובל כיום, נבנה בניין משרדים בן 15 קומות. ארבע הקומות הראשונות יהיו בית משפט, ו-11 הקומות האחרות יהיו בניין משרדיים לכל דבר ועניין. אלא שהתנאים יכללו אופציה לכך שמדי כמה שנים יוכל בית המשפט "להוסיף" לעצמו קומה בהתאם לצרכים. דהיינו, כל מספר שנים יוכל בית המשפט לבקש קומה נוספת, כך שלמרות שהיום הוא

שנית, אין המטרות סותרות בהכרח. ניתן לדאוג לכניסה נאה וחופשית ומכובדת לבתי המשפט, ולכניסות אחרות לאגפים אחרים של המבנים שיוקמו. ובכל מקרה, דומה שרוב הציבור יסכים שדווקא כבוד והדר אינם הראשונים בסדר העדיפויות הנוכחי (אם כי, כמובן, גם להם יש חשיבות).

כל מי שהיה פעם במבנה בית המשפט השלום ברח' חשין 1, ירושלים, אינו יכול אלא להשתומם על עליבותו. מדובר במבנה שנבנה במאה ה-19 ולא קשה להבחין בכך. לא תואר לו ולא הדר, ורק סורגים מבדילים בינו לבין גן חיות (ולא מהמשוכללים שבהם). נכון, אפשר לתפקד, אבל הקשיים ברורים.

עד היום לא נבנה בית משפט חדש בירושלים מסיבות תקציביות. אולם בהתאם להסברנו, אין כל צורך בתקציב שכזה. כבר נקבע שטח במרכז ירושלים שעליו אמור להיבנות בית המשפט. אכן, אם ייבנה בשיטה המקובלת נמתין לו עוד שנים רבות. יש להמתין עד שהאוצר יקצה תקציב גדול ומספיק לבניית בית משפט, ואז ייבנה בית משפט חדש, שבהתאם להסברנו יתברר תוך שנתיים מבנייתו כצר מלהכיל את צרכיו. אך אין כל מניעה כי על השטח הזה ייבנה כבר היום מבנה רם ונישא שחלקו יהווה בית משפט וחלקו האחר בניין משרדים, שיכול לממן לא רק את בתי המשפט אלא את אחזקתו לתקופה רבה.

לא ניכנס פה לשאלת הפרטים. האם ניתן לבנות זאת בשיטת ה-BOT (שיטה שרבים סברו כי היא יעילה, אך נטען כי נכשלה לחלוטין בבניין הרכבת הקלה בירושלים ובמקומות אחרים)? האם המדינה צריכה לדאוג לבניית משרד ולהשכרת חלקו? האם יש צורך בשיתוף פעולה כלשהו בין הסקטור הציבורי לפרטי? ועוד כהנה. אך במקום לחשוב על מבנה מוגדר וקצוב של בתי המשפט, יש לחשוב על מבנה משרדי רב וגדול שחלק ממנו יהיה בית משפט שיוכל להתרחב לשאר החלקים, אם וכאשר יהיה צורך בכך.

בית המשפט המחוזי המתוכנן בלוד יכול להוות דוגמה נוספת. כשייבנה בית משפט שכזה, מן הראוי לבנותו במסגרת מבנה גדול ומפואר שיהיו בו גם הרבה מאוד עסקים ומשרדים אחרים. כך יוכל המבנה לממן את עצמו, ונוכל להשאיר אפשרות תכנון לשנים רבות מאוד מעכשיו. והכל, כמובן, ללא הוצאה נוספת לציבור.

צריך לזכור שלוד נבחרה גם מסיבות חברתיות. לא ברור אם בית משפט שמתפקד רק כבית משפט ובו שופטים המגיעים לעיר בבוקר ויוצאים ממנה אחר הצהריים הוא הפיתרון האופטימלי. לעומת זאת, מבנה משוכלל וגדול עם אפשרויות פיתוח לעתיד יועיל הרבה יותר גם לעיר לוד עצמה.

יש גם ניסיון אישי במבנים מעין אלה. ב-10 השנים האחרונות יושבים בתי המשפט לתעבורה, משרד פחה, ותביעות קטנות בירושלים באגף במבנה מס' חרי לחלוטין. כל עורכי הדין ששכרו משרדים במבנה מרוצים ומשבחים את הזמן הרב שחסך להם הדבר. כל החסכוניות שיכולים להיות במבנה שאיננו מיועד רק לבתי משפט נבדקו, ולעניות דעתנו היתרונות בבית משפט מעין זה עולים בהרבה על החסרונות. עלינו לצאת מהתפיסה המחשבתית (השגויה) שבית משפט הוא מבנה עצמאי מלא הוד על גבעה רמה, שאין לו כל קשר לעסקים/משרדים אחרים. ככל שנצא מהקונספציה מהר יותר, כך ייטב לכולנו. וכפי שהראינו, מן הראוי לנסות זאת מיידית בבתי המשפט בירושלים ובבית המשפט המחוזי בלוד. גם אלה שאולי אינם מסכימים לגמרי לדעתנו יסכימו מן הסתם שמן הראוי לנסות זאת, ויפה שעה אחת קודם.

**בהגיעך למוסד כלשהו;
בית ספר, צבא, עבודה,
למד היטב ושנן את מנהגי
המקום, כדי שתוכל להפוך
אותם בדרך הטובה ביותר**

חברת היינליין